

Thinking processes and stages of its formation

Firuz KARIMQULOVA¹, Nodima ORIPOVA²

Pedagogical institute of Karshi state university
Karshi state university

ARTICLE INFO

Article history:

Received February 2021
Received in revised form
28 February 2022
Accepted 20 March 2022
Available online
15 April 2022

Keywords:

thinking,
intuition,
convergent,
deduction,
induction,
thinking operations.

ABSTRACT

This article focuses on the impact of today's rapid development on human thinking, the concept of thinking in terms of lexicography. The stages of analysis, synthesis, comparison, abstraction, concretization, systematization and the formation of thinking, which are part of deduction, induction events, thinking operations, are also discussed. the factors influencing it, what points should be paid special attention to in order to bring up a broad-minded generation for the development of society.

2181-1415/© 2022 in Science LLC.

DOI: <https://doi.org/10.47689/2181-1415-vol3-iss3/S-pp215-221>

This is an open access article under the Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.ru>)

Tafakkur jarayonlari va uning shakllanish bosqichlari

ANNOTATSIYA

Kalit so'zlar:

tafakkur,
sezgi,
konvergent,
deduksiya,
induksiya,
tafakkur operatsiyalari.

Ushbu maqolada bugungi kundagi tezkor rivojlanishning inson tafakkuriga ko'rsatayotgan ta'siri, tafakkur tushunchasiga lug'aviy jihatdan alohida to'xtalib o'tilgan. Uning psixologiyada qanday ma'no-mazmun aks etishi, psixologlarning tafakkur haqidagi nazariyalari, tafakkur jarayonining kundalik hayotdagi o'rni misollar orqali yoritilgan, tafakkur turlari haqida so'z yuritilgan. Shuningdek, deduksiya, induksiya hodisalari, tafakkur operatsiyalari tarkibiga kiruvchi analiz, sintez, taqqoslash, abstraksiyalash, konkretlashtirish, sistemalashtirish va tafakkurning shakllanish bosqichlari muhokama qilingan. Bundan tashqari, barkamol shaxsni shakllantirishda tafakkurning ahamiyati, unga ta'sir etuvchi omillar, jamiyat rivoji uchun keng tafakkurli avlodni kamolga yetkazish maqsadida qaysi nuqtalarga alohida e'tibor qaratish lozimligi ta'kidlab o'tilgan.

¹ master, Pedagogical institute of Karshi state university, Karshi, Uzbekistan

² teacher, associate professor, head of the department of Preschool education, Karshi state university, Karshi, Uzbekistan

Процессы мышления и этапы его формирования

АННОТАЦИЯ

Ключевые слова:

мышление,
интуиция,
конвергенция,
дедукция,
индукция,
мыслительные операции.

В данной статье основное внимание уделяется влиянию современного бурного развития на мышление человека, концепции мышления с точки зрения лексикографии. Этапы анализа, синтеза, сравнения, абстрагирования, конкретизации, систематизации и формирования мышления, входящие в состав дедукции, индукции также обсуждаются события, мыслительные операции, факторы, влияющие на него, на какие моменты следует обратить особое внимание, чтобы воспитать широко мыслящее поколение для развития общества.

KIRISH

Bugungi kunda jadal ravishda olib borilayotgan ilmiy izlanishlar, tadqiqotlar natijalari shuni ko'rsatmoqdaki, insoniyatning bugungi kundagi ong va tafakkur jarayonlari rivojlanishi yil sayin tezlashmoqda. Cheksiz va tezkor ravishda tarqalayotgan axborotlar oqimi shaxsning tabiat jamiyat to'g'risidagi fikrlarini aqlga sig'dirib bo'lmaydigan darajadagi qisqa muddatda o'zgartirib yubormoqda. Bu esa, o'z-o'zidan, insonga ruhiy, ma'naviy va aqliy jihatdan o'z ta'sirini o'tkazmasdan qolmaydi. Tafakkur ham ruhiy jarayon bo'lib, uning shakllanishi ham bir necha bosqichlarni o'zida mujassam etadi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

“Tafakkur” (arabcha-“o'ylash”, “fikir yuritish”) – obyektiv borliqning tasavvur tushuncha va muhokamadagi faol inkosi jarayoni, insonning fikrlash qobiliyati, fikrlash tushuniladi. [3; 13] Tafakkur – inson aqliy faoliyatining yuksak shakli bo'lib, obyektiv borliqning ongda aks etish jarayonidir. Tafakkur atrof-muhitni, ijtimoiy hodisalarni, voqelikni bilish quroli, shuningdek, inson faoliyatini amalga oshirishning asosiy sharti. U sezgi, idrok, tasavvurlarga qaraganda voqelikni to'la va aniq aks ettiruvchi yuksak bilish jarayonidir. Tafakkur – inson miyasining alohida funksiyasi. Uning nerv fiziologik asosi birinchi va ikkinchi signal sistemalarining o'zaro munosabatidan iborat. Tafakkur jarayonida insonda fikr, mulohaza, g'oya, faraz kabilar vujudga keladi va ular shaxsning ongida tushunchalar, hukmlar, xulosalar shaklida ifodalanadi [3; 299]. Tafakkur jarayonlari mana shu davrgacha juda ko'p olimlar, psixologlar tomonidan o'rganilib, ular tomonidan ko'plab nazariyalar yaratilgan. Masalan, A.V. Petrovskiy [1; 187] tafakkurga quyidagicha ta'rif beradi: “Tafakkur – ijtimoiy-sababiy, nutq bilan chambarchas bog'liq muhim bir yangilik qidirish va ochishdan iborat psixik jarayondir, boshqacha qilib aytganda, tafakkur voqelikni analiz va sintez qilishda uni bevosita va umumlashtirib aks ettirish jarayonidir”. Lekin bunda tafakkurga faqat nutq bilan bog'liq psixik jarayon deb ta'rif beriladi. Psixologiya fanining yana bir vakili P.I. Ivanovning [1; 186] darsligida “Tafakkur insonning shunday aqliy faoliyatidirki, bu faoliyat voqelikni eng aniq(to'g'ri), to'liq, chuqur va umumlashtirib aks ettirishiga (bilishga), insonning tag'in ham oqilona amaliy faoliyat bilan shug'ullanishiga imkon beradi”, deb ta'riflaydi. Ushbu ta'rifda tafakkurning to'la, aniq va umumlashtirilgan holda aks ettirilishi ta'kidlab o'tiladi, xolos,

lekin. M.B. Gamezo [2; 20] “Tafakkur voqelikning umumlashgan holda va soʻz hamda oʻtmish tajriba vositalarida aks ettirilishi” ekanligini bayon qiladi. U tafakkurning umumlashgan, soʻz vositasida va vositali atrof-muhit hodisalarini aks ettira olishini taʼkidlaydi. Lekin bu taʼrif ham tafakkur tushunchasini toʻlaqonli ravishda yoritishda birmuncha qisqalik qiladi. Shu sababdan tafakkurni biz yuqorida keltirib oʻtilgan nazariyalar asosida ularni umumlashtirgan holatda quyidagicha tushunsak, maqsadga muvofiq boʻlar edi. Tafakkur – ijtimoiy-sababiy, nutq bilan chambarchas bogʻlangan holatda asosiy yangilikni qidirish va ochishdan iborat boʻlgan, voqelikni analiz va sintez qilish uni bevosita va umumlashtirib aks ettiruvchi aqliy faoliyat bilan bogʻliq boʻlgan psixik jarayondir. Tafakkur jarayonini qanchalik darajada yuksalishi insonni aqliy va ruhiy jihatdan mukammalroq, teranroq samarali va shu kabi ijobiy amaliy xatti-harakatlarining amalga oshishiga sabab boʻladi. Ong, tafakkur va nutq faqat insonlargagina xos jarayon boʻlib, aynan mana shular odamni hayvondan ajratib turadi. Tafakkur orqali inson borliqni anglaydi. Sezgi aʼzolari yordamida olamni sezadi va idrok qilishni boshlaydi. Tafakkur sabab esa inson ongida gʻoya, hukm, fikr mulohazalar paydo boʻladi. Bundan tashqari, tafakkur shunday jarayonki, u insonni atrof-muhit umuman borliqqa nisbatan fikr mulohazalarining haqiqat, yolgʻon toʻgʻri, notoʻgʻri, aniq mavhum, eski, yangi, yetarli, yetarli emasligini aniqlashda ham ishtirok etadi.

NATIJALAR

Tafakkur eng oddiy voqelikdan tortib murakkabigacha fikr-mulohaza yuritishda ishtirok etadi. Masalan, umrimiz davomida har yili fasllarning almashinishiga guvoh boʻlamiz. Yil fasllarining almashinuviga yerning quyosh atrofidan aylanishi va yer oʻqining orbita yuzasiga tekisligiga nisbatan 66*30 burchak tashkil etadi. Baʼzilarda esa bu boʻyicha asoslanmagan noʻtoʻgʻri maʼlumotlar mavjud boʻlib, fasllarni oʻzi kelib ketadigan hodisa deb hisoblaydi. Bu notoʻgʻri, albatta. Ushbu maʼlumotlarga munosabatni tafakkurimiz orqali amalga oshiramiz. Tafakkur deb voqelikdagi narsa va hodisalarni ular oʻrtasidagi bogʻlanishlarni fikran, umumlashtirib, vositali yoʻl bilan aks ettirishga aytiladi. Voqelik tafakkurda, idrok va tasavvurgina nisbatan chuqurroq va toʻlaroq aks etadi. Biz sezgi, idrok vositasi bilan bilib olishimiz mumkin boʻlmagan narsa yoki hodisalarni, narsa yoki hodisalarning xususiyatlarini, ularning bogʻlanish va munosabatlarini tafakkur vositasi bilan bilib olamiz.

Kuzatishlar shu koʻrsatmoqaki, tafakkur nafaqat psixik jarayon, balki u insonning tashqi muhit bilan bevosita aloqasida ishtirok etuvchi, tashqi muhit ham unga bevosita taʼsir etuvchi holatdir. Tafakkur jarayoni oʻzining maʼno-mazmun jihatidan turlicha koʻrinishda aks etib, uning quyidagi turlarini keltirib oʻtish maqsadga muvofiq. Konvergent yoki analitik tafakkur, divergent ta tanqidiy tafakkur va ijodiy tafakkur. Biz bu koʻnikmalardan atrofimizdagi dunyoni tushunish, tanqidiy fikrlash, muammolarni hal qilish, mantiqiy tanlovlar qilish va oʻz qadriyatlarimiz va eʼtiqodlarimizni rivojlantirish uchun foydalanamiz. Konvergent tafakkur – bu bizning xotiramiz, atrofimizdagi manbalar yoki mantiqdan foydalangan holda savolga eng yaxshi javobni topish jarayoni. Bu fikrlash qobiliyati muhim ijodkorlikni yoki lateral fikrlash strategiyalarini talab qilmaydi. Bu murakkab yoki oʻylashni talab qiladigan muammolarni hal qilish uchun eng yaxshisi emas. Buning oʻrniga, u juda oddiy fikrlash jarayonlaridan foydalanadi. Konvergent fikrlovchi “toʻgʻri” javobga erishish uchun allaqachon oʻrnatilgan tartiblarni va xotirani eslab qolishni qoʻllashi kerak. Malakali konvergent tafakkur egasi boʻlish uchun zarur boʻlgan asosiy elementlar: tezlik, aniqlik va mantiq. Konvergent fikrlash standart-

lashtirilgan va ko'p tanlovli testlar uchun juda keng qo'llaniladi. Ushbu turdagi testlar bizning bilimlarimizni va bilimlarni oddiy va mantiqiy vaziyatlarda qo'llash qobiliyatimizni baholaydi. Malakali konvergent fikrlovchi bo'lish uchun zarur bo'lgan asosiy elementlar: tezlik, aniqlik va mantiq. Divergent fikrlash konvergent fikrlashning mutlaqo aksidir. Bu bitta to'g'ri javob bo'lmasa, yechimlar, oldinga yo'l yoki yangi g'oyalarga kelishni o'z ichiga oladi. "Men shifokor yoki advokat bo'lish uchun o'qishim kerakmi?" kabi savollar. oddiy javob bo'lmasligi mumkin. Siz ikkalasida ham yaxshi bo'lishingiz mumkin va ikkala variant ham sizga baxt va yaxshi hayot olib kelishi mumkin. Xo'sh, qaysi variantni tanlash kerak? Aniq javoblarsiz savollarga yechim topish uchun siz imkoniyatlarni ajratib ko'rsatishingiz va har bir qismni tahlil qilishingiz kerak. Variantlaringizni belgilash va har birini navbatma-navbat ko'rib chiqish uchun ijobiy va salbiy tomonlar ro'yxatini, Venn diagrammasini yoki jadvalini yaratishingiz mumkin. Biz, ko'pincha, yoshligidanoq turlicha fikrlashni rag'batlantiramiz. Masalan, muammolarni hal qilish va ularning dunyosi qanchalik murakkab va imkoniyatlarga to'la ekanligini aniqlash uchun biz bolalarni o'ynashga yoki oddiygina "o'yin o'ynashga" undaymiz. Tanqidiy fikrlash qobiliyatlari biror narsa haqida hukm chiqarish uchun tahlil qilishni o'z ichiga oladi. Tanqidiy tafakkurda kishi mavzu bo'yicha taxminlarni oddiy deb hisoblamaydi. Buning o'rniga tanqidiy tafakkur mavjud intellektual bilimlaringizdan foydalangan holda ko'rayotgan narsangizni "tanqid qilish"ni o'z ichiga oladi. Tanqidiy fikrlaydigan odamlar mavzu bo'yicha tanqidiy fikrlarni ishlab chiqish uchun uchta jarayondan foydalanishlari mumkin: deduksiya, induksiya va o'g'irlash. Deduksiya tanqidiy fikrlash qobiliyatlarini o'z ichiga oladi, bu mavjud faktlar asosida xulosa chiqarishni o'z ichiga oladi. Mavzu bo'yicha aniq va aniq xulosaga kelish uchun sizda barcha faktlar mavjud. Masalan, shifokor odamda virus borligini aniqlash uchun qon testlarini o'tkazadi. Qon testlari ijobiy bo'lib chiqdi, shuning uchun sizda bu virus aniq ekanligi haqida xulosa qilishimiz mumkin. Agar siz muammolarni hal qilmoqchi bo'lsangiz, chegirma ishlatish uchun ajoyib mahoratdir. Induksiya – tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini o'z ichiga oladi, ya'ni umumlashtirish asosida xulosalar chiqarish. Sizning qo'lingizda barcha aniq ma'lumotlar yo'q. Biroq siz tanqidiy fikr yuritasiz va javob berishga yordam beradigan naqshlar, maslahatlar va metodologiyadan xabardor ekanligingizni tushunasiz. Masalan, siz shifokorga isitma, aksirish va yo'talish bilan kelasiz. Shifokor testlarni o'tkazmaydi, ammo ular sizda gripp borligini ko'rsatadi, chunki sizning alomatlaringiz gripp bilan kasallangan odamga xosdir. O'g'irlash kichik fikrlash ko'nikmalarini o'z ichiga oladi, ya'ni siz ega bo'lgan oz miqdordagi bilimga asoslangan holda eng ehtimoliy yoki mantiqiy xulosaga kelish. Javobga ishonchingiz komil emas, lekin siz tanqidiy fikr yuritishingiz va bilimli taxmin qilishingiz mumkin. Ijodiy tafakkur esa o'rnatilgan mavzu bo'yicha yangi g'oyalarni yaratish uchun noodatiy, noan'anaviy va muqobil usullarda mavzu haqida fikr yuritishni o'z ichiga oladi. Ijodkor muammoni ilgari ishlatilmagan nuqtayi nazardan hal qilishga harakat qiladi. Ijodiy tafakkur mantiqsiz bo'lib ko'rinsa-da, aslida, u insoniyat taraqqiyotining buyuk omilidir. Ijodiy shaxslar bozorlardagi bo'shliqlarni yoki ishlarni bajarishning yangi, osonroq, tezroq va yaxshiroq usullarini aniqlaydilar. Kreativ kishilar muammoga yondashishning ajoyib yangi usulini o'ylab topsa, ularning yangi usuli yangicha kashfiyotlarning paydo bo'lishiga olib kelishi mumkin.

MUHOKAMA

Tafakkur operatsiyalari shunday jarayonlarni o'z ichiga oladiki, bunda biri sodir bo'lishi uchun ikkinchisini o'z-o'zidan talab etadi. Ular quyidagilardan iborat: analiz shunday bir tafakkur operatsiyasidirki, uning yordami bilan biz narsa va hodisalarni fikran yoki ularning xususiyatlarini amaliy tahlil qilamiz. Butun bir narsani shu tarzda qismlarga bo'lish usuli analiz deb ataladi. Tabiat va jamiyatdagi bilim va tajribalarni insonning o'zlashtirib olishi analizdan boshlanadi. Ma'ruza va dars jarayonlarida tafakkurning analiz qilish operatsiyasi muhim o'rin tutadi. Matnni gaplarga, gaplarni so'zlarga, bo'g'inlarga, tovushlarga ajratish singari aqliy faoliyatlar bajariladi. Muammoli topshiriq va masalalarni yechish ham analizdan boshlanadi. Endi tafakkurning keyingi operatsiyasi sintez hisoblanib, shunday bir tafakkur operatsiyasidirki, biz narsa va hodisalarning analizga bo'lingan, ajratilgan ayrim qismlarini, bo'laklarini sintez yordami bilan fikran yoki amaliy ravishda birlashtirib butun holiga keltirishdir. Sintez elementlarining narsa va hodisalarning qismlari va bo'laklarini bir butun holga keltirishdan iborat aqliy faoliyatdir. Maktabga tayyorlov guruhida bolalar o'z harf xaltasidagi kesilgan harflardan foydalanib, bo'g'in, bo'g'inlardan so'z, so'zlardan gap tuzadilar. Taqqoslash ham tafakkur operatsiyasi hisoblanib, insonning ijtimoiy faoliyatida, bilimlarni o'zlashtirishida, voqelikni to'laroq aks ettirishida bir-biriga o'xshash jihatlarning farqini, shuningdek, bir-biridan ajralib turadigan, ammo ular o'rtasidagi o'xshashlikni topishdan iborat fikr yuritish operatsiyasi katta ahamiyatga ega. Taqqoslash shunday bir tafakkur operatsiyasidirki, uning vositasida obyektiv dunyodagi narsa va hodisalarning bir-biriga o'xshashligi va bir-biridan farqi aniqlanadi. Taqqoslab fikr yuritish sezgilarimiz va idrokimizda hali gavdalanmagan o'xshashlik va tafovutni topish zaruriyati vujudga kelgan paytda namoyon bo'ladi. Taqqoslash ikki yo'l bilan amalga oshiriladi: amaliy (konkret narsalarni bevosita solishtirish) va nazariy (tasavvur qilinayotgan obrazlar va narsalarni ongda fikran taqqoslash). Inson tevarak-atrofdagi barcha narsa va hodisalarni bevosita aks ettirish, qo'l bilan paypaslash imkoniyatiga ega emas. Shu bois to'planadigan bilimlarning aksariyati fikr yuritish orqali, mantiq yordamida anglashiladi. Ular o'rtasidagi o'xshashlik va farqlar nazariy taqqoslash asosida ajratiladi. Shu o'rinda abstraksiya operatsiyasini ham eslab o'tish maqsadga muvofiq. Bu narsa va hodisalarning qonun va qonuniyatlarining ayrim belgisi, sifati, alomati yoki xususiyatlarini fikran ulardan ayirib olib, mustaqil fikr obyektiga aylantirishdan iborat fikr yuritish operatsiyasidir. Masalan, bilish jarayonida tabiat, jamiyat va ayrim insonlarga xos bo'lgan go'zallik belgisini ayirib olib, ularning go'zalligi to'g'risida emas, balki umuman go'zallik, ya'ni estetik kategoriya mazmunidagi tushuncha yuzasidan mulohaza yuritiladi. Abstraksiyalash, shunday tafakkur operatsiyasidirki, bu operatsiya yordamida avval moddiy dunyodagi narsa va hodisalarning muhim xususiyatlarini farqlab olamiz, so'ngra ulardagi muhim bo'lmagan, ikkinchi darajali belgilarini fikran ajratib olamiz. Abstraksiya analiz natijasida vujudga keladi. Fan va texnika rivoji avj olgan hozirgi davrda kishilarga uzatilayotgan axborotlarning ma'lum qismi abstrakt holda inson ma'naviy mulkiga aylanmoqda. Lekin abstrakt holatdagi axborotlar qiyinchilik bilan o'zlashtiriladi. Shunga qaramay, abstrakt holatdagi bilimlar ko'lami kundan kun ortib bormoqda. Chunki yangi kashfiyotlar, ixtirolar zamiridan kelib chiquvchi qonuniyatlar, murakkab bog'lanishlarning barchasi abstrakt atamasida o'z ifodasini topmoqda. Umumlashtirish ham tafakkur operatsiyasi hisoblanib, psixologiyada umumlashtirishning keng qo'llaniladigan ikki turi: tushunchali umumlashtirish va hissiy-konkret umumlashtirish yuzasidan ko'proq fikr yuritiladi. Tushunchali umumlashtirishda

predmetlar muhim belgi asosida umumlashtiriladi. Hissiy-konkret umumlashtirishda esa predmetlar topshiriq talabiga ko'ra tashqi belgi bilan umumlashtiriladi. Umumlashtirish deganda, psixologiyada narsa va hodisalardagi xossa, belgi, xususiyatlarni topish va shu umumiylik asosida ularni birlashtirish tushuniladi. Masalan: temir, oltin va boshqalarda mavjud bo'lgan o'xshashlik va umumiy belgilarni yagona tushuncha ostuda to'plab, uni metall degan ibora bilan nomlashimiz mumkin. Umumlashtirish abstraksiya operatsiyasidan ajralgan holda sodir bo'lmaydi. Tafakkur operatsiyalaridan biri bo'lgan konkretlashtirish – hodisalarning ichki bog'lanishi va munosabatidan qat'i nazar, bir tomonlama ta'kidlashdan iborat fikr yuritish operatsiyasidir. Odam eng murakkab qonun hamda tushunchalarni konkretlik darajasiga aylantirishga harakat qiladi. Masalan, inson "qiymat" tushunchasini "odamning qadr-qimmati", "tovarning qiymati" shaklida konkretlashtiradi va hokazo. Tasniflash haqida fikr yuritadigan bo'lsak, insonning bilish faoliyatida muhim o'rin tutuvchi fikr yuritish operatsiyalaridan biri hisoblanadi. Bir turkum narsalar ichida bir-biriga o'xshashlarini boshqa turkumdagilardan farq qilishiga qarab, narsalarni turkumlarga ajratish tizimi tasniflash deb alaladi. Bunga D.I. Mendeleyevning "Elementlarning davriy tizimi" jadvali tasniflash uchun yorqin misoldir. Masalan, kutubxonadagi kitoblar mazmuniga, shakliga, noyobligiga ko'ra teriladi. O'quvchilarning alifbe tartibi bilan tuzilgan ro'yxati, jinsiy belgilari, ulgurishlari va qiziqishlarini nazarda tutib turkumlarga ajratish ham tasnifga misol bo'ladi. Fikr obyektiv hisoblangan narsa va hodisalarni zamon (vaqt), makon (fazo) va mantiqiy jihatdan ma'lum tartibda joylashtirishdan iborat fikr yuritish sistemalashtirish operatsiyasi hisoblanadi. U bilimlarni o'zlashtirishda, ko'nikma va malakalarni tartibga solishda muhim o'rin tutadi. Sistemalashtirish yordamida narsa va hodisalar, faktlar, fikrlar va obyektlar makonda, vaqtda egallagan o'rniga qarab mantiqiy joylashtiriladi.

XULOSA

Xulosa o'rnida shuni aytishim mumkinki, tafakkur jarayonlari va uning shakllanish bosqichlari birmuncha murakkab bo'lib, jarayonlarni tarkib toptirish kishidan ma'lum bir darajada mehnat, vaqt, sharoit va tartib-intizomni talab etadi. Ammo biz tafakkurni barkamollik darajasida tarkib toptirishda shuni unutmaslik lozim. Bunda yosh bosqichlari ham muhim omil bo'lib xizmat qiladi. Ota-onalar o'z farzandlariga yetarlicha shart-sharoit, vaqt ajratishlari ularning kelajakda jamiyatni o'zining keng tafakkuri va amaliy faoliyati bilan rivojlantira oladigan shaxslar bo'lishiga yordam beradigan maktabgacha ta'lim tashkilotlariga qo'yishlari ham juda muhim hisoblanadi. Shaxsdagi tafakkur bir kunda to'la-to'kis holda shakllanib qolmaydi. U yillar mobaynida rivojlanib insonning yetuklik davrida ma'lum shaklda namoyon bo'ladi. Tafakkur jarayonlarini tarkib topishi umumiy ma'noda tashqi muhit, irsiyat, ta'lim-tarbiyaga bog'liq ekan, eng avvalo, mana shu uchta unsurga e'tibor berish muhim va zarurdir. Odam bolasi dunyoga kelar ekan, uning kelajakda qanday ko'rinish, jihat bilan ijtimoiy muhitga faoliyat yuritishi atrofdagilarga ta'sir ko'rsatishi uni boshqarib turgan aql, ong va tafakkurga chambarchas bog'langan. Shunday ekan, tafakkurni taraqqiy ettirish – bu shaxsni barkamol ettirish demakdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Ivanov P.I., Zufarova M.E. Umumiy psixologiya. – T.: O'zbekiston faylasuflari milliy jamiyati nashriyoti. 2015-yil. – B 358, 186-227-betlar.

2. Ivanov P.I. Umumiy psixologiya: Darslik, O'zROO'MTV. – T.: O'zbekiston faylasuflari milliy jamiyati nashriyoti, 2008-y. – B. 214, 15-20-betlar
3. O'zbekiston milliy insiklopediyasi VIII jild. – T.: Davlat ilmiy nashriyoti 2008-yil. – B. 774, 299 bet
4. Nishanova Z., Qurbonova Z., Abdiev S. Psixadiagnostika va eksperimental psixologiya. – T.: Tafakkur bo'stoni, 2011-yil. – B. 258, 138-142-betlar.
5. Sherzodovich A.S., & Kizi R.Z.D. (2020). Interpretation and Written Translation: Related Learning. Interpretation, 6(6).
6. Аслонова Ш.И. (2020). Проблемы педагогических технологий в обучении молодёжи в высших учебных заведениях. Интернаука, (21-1), 59–60.
7. Sherzodovich A.S. (2020). The role of online teaching and innovative methods. Science and education, 1(3), 524-528.
8. Аслонов Ш.Ш. (2020). Компьютерная лингвистика и филология: проблемы и решения. Гуманитарный трактат, (84), 17–19.
9. Aslonov S., & Ruzimurodova Z. (2020). The use of acronyms and initialisms in bussines English. Студенческий вестник, (12-5), 34–35.
10. Umida K., Zarina R., & Shahram A. (2020). Characteristics, significance and role of motivation problms in foreign language learning. Asian Journal of Multidimensional Research (AJMR), 9(3), 61-65.